

เทศน์เช้า วันที่ ๒๔ มีนาคม ๒๕๕๐

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

พวกเราเนี่ยมันอยู่กับศาสนาจนเคยชินไง พอเคยชินทุกอย่างก็เป็นของเล็กน้อยๆ มันก็ไหลไปเรื่อยๆ ไอ้ “กัปปิยัง กะโรหิ.. กัปปิยะ ภัณฑะ..” นี่ได้มาจากหลวงปู่ฝั้น หลวงปู่มั่นท่านรื้อคัมมาแล้วนะ รื้อคัมมาหมดแล้ว แล้วแบบว่าพยายามจะประพฤติปฏิบัติมา แต่ประพฤติปฏิบัติเป็นวงในใจ พอประพฤติปฏิบัติเป็นวงใน เพราะว่าทางฝ่ายปกครองเขาไม่ยอมรับ เขาบอกว่าพระปฏิบัตินี้แอกชั่น ทำอะไรเกินหน้าเกินตาเขาใจ แล้วหลวงปู่ฝั้นนี่เป็นคนบอกสมเด็จพระมหาวิรรวงศ์ นี่ครูบาอาจารย์เล่าให้ฟังหมดนะ

อย่างฝานี่สิฯ นี่ กว่าจะได้มาก็แสนยาก เพราะมันมีอาสนะรอนั่ง เห็นไหม มีพวกพรม มีพวกอะไรนี่ ไอ้อาสนะนี่มันเป็นสันถัด ในนิสสัคคีย์ปาจิตตีย์ พระที่มีสันถัดไม่มีสันถัด สันถัดมันเหมือนกับขนสัตว์ใจ หล่อเป็นที่นั่ง ไปไหนก็แบกกันไปด้วย นี่วัดบ้าน แต่วัดป่าเราไม่มีสันถัด แล้วในวัดป่านะ ผู้ที่ปฏิบัติเขาวัดกันตรงนี้ใจ ว่าบริขารนะ ว่าเอ็งจะอำนวยความสะดวกให้ตัวเองมากน้อยขนาดไหน แต่ถ้าพระป่านี่ทั้งหมด

แล้วเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติ วินัย เห็นไหม เราจะวิเวก ๓ เดือน ไม่ให้ใครเข้าเลย เว้นไว้แต่! เว้นไว้แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเพราะอะไร เพราะว่าถ้าใครปฏิบัติแล้วมันจะเข้าใจถึงการปฏิบัติเราเลย เวลาหลวงตา หลวงปู่มั่น เวลาใครปฏิบัติมีปัญหาจะเข้ามาถามได้ตลอดเวลา การปฏิบัติเนี่ยนะ เวลาจิตมันเข้าไปมีการกระทำของจิต กิจจญาณมันจะเกิด มันจะสงสัยมาก แล้วมันต้องการผู้ชี้นำองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี่อนุญาตให้ผู้ที่ปฏิบัติเข้าพบได้ตลอดเวลา เว้นไว้แต่พวกที่ปรีดียันี่ไม่ให้เข้า เพราะมันเสียเวลา เพราะมันสอนเมื่อไหร่ก็ได้

เวลาสันถัด มันอยู่ที่สันถัดไซ้ใหม่ มันยอมอย่างไร ไอ้นี้ก็เหมือนกัน ไอ้พวกนิสิตนะ พวกฝ่านิสิตๆ ไอ้กัปปิยังกะโรหิ มันมีอยู่ในพระไตรปิฎก เพราะอะไร

“กุตคาม-พิชคาม” พิชคามนี้พรากของเขียวเป็นอาบัติปาจิตตีย์ กุตคามนี้เกิดจากพระฉันเม็ดถั่วเขียวต้มน้ำตาล แล้วไปถ่ายแล้วถั่วเขียวมันยังงอกอีก ก็สลดสังเวหว่าเราฉันเข้าไปแล้วนะ ไปถ่ายแล้วมันยังงอกได้เลย มันมีชีวิต ก็สลดสังเวห เวลาโยมเขาเอาถั่วเขียวต้มน้ำตาลมา จะไม่ยอมรับ

พอไม่ยอมรับ โยมก็เสียใจ เสียใจก็ไปฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกพระองค์นั้นมาว่า

“ทำไมเธอไม่ยอมรับ?”

“โอ้ย..ข้าพเจ้าเคยรับ แล้วฉันเข้าไปแล้วไปถ่ายแล้วมันยังงอกได้ มันเป็นสิ่งที่มีชีวิต ก็สลดสังเวห”

พระพุทธเจ้าก็เลยบัญญัติตรงนี้ขึ้นมาว่า “ถ้าอย่างนั้นของที่เอามาประเคนแล้ว...” อย่างนี้ประเคนแล้ว ประเคนขึ้นเลย เพราะว่ามันไม่มีชีวิต มันไม่มีอะไร “แต่ถ้ามีชีวิตนะ” ฉันเข้าไปแล้วมันมีสิทธิการเกิดไง พระพุทธเจ้าถึงบอกว่า “ให้ทำกัปปิยังกะโรหิ”

คำว่า “กัปปิยังกะโรหิ” ของนี้เป็นกัปปิยังกะโรหิ? ของนี้สมควรแก่สงฆ์ไหม?

ประเคนแล้วขึ้นหนึ่ง ของทั่วไปนี้ประเคนแล้วขึ้นหนึ่ง แต่ถ้ามันเป็นสิ่งที่มีชีวิต เช่น ผักบุงเกิดที่ซ้อ เกิดที่เม็ด เกิดที่อะไรนี้ ต้องทำ “กัปปิยังกะโรหิ” ของนี้สมควรแก่สงฆ์ไหมนะ

ผู้ที่ตอบว่าของนี้เป็นกัปปิยังกะโรหิ เห็นไหม ที่ว่าเขาขายเครื่องสังฆภัณฑ์ เขาเย็บสังฆภัณฑ์ ของนี้สมควรแก่สงฆ์ แต่มันเป็นวินัยกรรมไง

วินัยกรรมนี้ทำต่อหน้าเพราะอะไร เพราะพระรังเกียจ พระองค์นั้นรังเกียจว่าสิ่งนี้มันเกิดได้แล้วเราไปทำกลับหลังนี้ พระก็ไม่รู้เรื่องกับเรา เห็นไหม วินัยกรรมไง เหมือนกับเราฟ้องศาล ฟ้องมี

จำเลยกับไม่มีจำเลย ฟ้องต่อหน้า ฟ้องลับหลัง ฟ้องลับหลังก็เป็นเรื่องหนึ่ง วินัยกรรมนี้ต้องทำต่อหน้า ต้องทำต่อหน้าพระสงฆ์ แต่พวกโยมนี่ไม่เข้าใจ แล้วพระบางทีก็..

คนเรานี้มันเห็นแก่ความสะดวกสบายไง ถ้าเราทำให้มาจากครัวเลย เราทำมาจากบ้านเลย มันจะสะดวกสบายใช่ไหม ถ้ามาทำต่อหน้า เวลาประเคนของคนมันเยอะเยอะไปหมดเลย แล้วมันวุ่นวายไป เราไปคิดแต่ความวุ่นวาย เราคิดแต่ความสะดวกของเราไง แต่เราไม่คิดถึงไปปลดนิเวศธรรมไป ความล่งเลงสังข์ไง มันความล่งเลงสังข์ ความคิดของเรานี้มันติดพันใช่ไหม ก็ต้องเป็นวินัยกรรม

นี่คำว่าวินัยกรรม เห็นไหม วินัยกรรมคือการกระทำต่อหน้า เราบิณฑบาตเจอบ่อย เวลาบิณฑบาตไปในตลาด เขาจะผ่านส้มไว้ให้เลย เขาบอกทำให้แล้ว ทำให้แล้วคือทำให้แล้ว ก็ทำให้ของใครล่ะ? ถ้าพระเราไม่เข้าใจก็โอเค เพราะอะไรรู้ใหม่ หลวงตาพูดน่าคิดมาก “ก่อนจะเทศน์ก็ขออนุญาติกิเลสก่อน” คือพูดอะไรออกไปแล้วขัดดอกขัดใจเขานี้ มันไม่กล้าพูด “ก็ทำให้แล้ว” ถ้าพูดไปนะทำไมพระนี่แบบว่าจุกจิกเหลือเกิน ทำไมพระนี่ทำอะไรก็ไม่ได้ มันสบายกับเรานี้ไง คนมักง่ายจะได้ยาก มักง่ายไป เพราะคนมักง่ายนี้ทำอะไรจะผลุบผลับ คนมักง่ายบ่อยๆ เข้าจะเสียนิสัยไปเลย

คนมีความจริงจัง คนทำนี่เห็นไหม วินัยมันอยู่ตรงนี้นะ มันอยู่ตรงนี้ ถ้าไม่เข้าใจจะไปตามเรื่อยๆ ไป แล้วเป็นอย่างนี้เป็นบ่อยมาก จนที่ไอ้โตมาเล่าให้ฟัง เห็นไหม บอกเวลาเขามาฉันที่บ้าน ไอ้โต นี่เขาทำอะไรกันรู้ใหม่? กัปปียังกะโรหิ เอาไว้ทำไมรู้ใหม่? เอาไว้เอ็งกัน เอาไว้อวดว่ากูเคร่งกว่ามึง มึงเคร่งกว่ากู

มันไม่ใช่หรอก วินัยเอาไว้จับผิดเรานะ วินัยนี่เอาไว้จับผิดผู้ที่ทำผิด ผู้ที่ทำอะไรนี่มันเป็นวินัยธรรมและวินัยมันเป็นเครื่องดำเนิน เห็นไหม เวลาครูบาอาจารย์ หลวงตาเวลาทำนบบรรลุธรรมขึ้นมา

“ไอ้โฮ..มันละเอียดอ่อนอย่างนี้ แล้วมันจะไปได้อย่างไร? เราจะสอนเขาได้อย่างไร?”

อ้อ.. พอย้อนกลับมาละ “อ้อ..ไปเพราะข้อวัตรปฏิบัติ ธรรมและวินัยนี้เป็นเครื่องดำเนินเข้ามา เราก็ปฏิบัติอย่างนั้นเข้ามา มันก็เข้ามาที่ใจ” นี่ทวนกระแสเข้ามา เรื่องกิเลสนี้ร้ายนักนะ

หลวงตาสอนประจำนะ “การสอนสุดยอดที่สุดคือการสอนที่ไม่สอน” ใจ การสอนที่ไม่สอนคือการดำรงชีวิตเรานี้ ชีวิตของเราดำรงชีวิตนี้ เขาเป็นแบบอย่างไร หนึ่งตัวอย่างดีกว่าร้อยคำสั่งนะ เทศน์ร้อยแปดพันเก้าเลย แต่ทำตรงข้ามกับที่เทศน์ไว้เลย ใครจะเชื่อถือ

เทศน์ เห็นไหม เวลาเทศน์สั่งสอนเขาไปร้อยแปดเลย แต่กูทำตรงข้ามที่กูสอนหมดเลย เอ็งฟังที่กูสอนนะ แต่เอ็งอย่าดูกูทำนะ เอ็งดูกูสอน กูสอนมึงหมดเลย แต่กูทำไม่ได้ มึงทำตามแบบอย่างนี้ แม่ปุเห็นไหม ถ้าแม่ปุมันเดินตรง มันจะพาลูกไปตรง เห็นไหม แม่ปุมันเดินนะ ลูกเดินตรงๆ นะ เดินแบบแม่นี้ เดินตรงๆ นะ เดินตรงๆ นะ

นี่หนึ่งตัวอย่างดีกว่าร้อยคำสั่ง การสอนโดยไม่สอน การสอนคือสอนใจเราให้ได้ ถ้าใจเรามีหลักมีเกณฑ์แล้วนะ ใจเรามีหลักมีเกณฑ์ เห็นไหม จิตคึกคะนอง เวลาโจรผู้ร้าย เวลาที่มันทำกัน มันคิดออกมาจากใจ คูมันทำของมันสิ แต่เวลาจิตของครูบาอาจารย์เรานี้ก็คึกคะนองไหม ไม่คึกคะนองแล้ว เวลาแสดงออกมาทำไมมันรุนแรงขนาดนั้น?

รุนแรงโดยธรรมชาติว๊ว! เวลากระแสของธรรม เห็นไหม น้ำที่บริสุทธิ์ออกมามันรุนแรงขนาดไหน เพราะอะไร เพราะมันออกมาจากใจ ถ้าใจนี้มันเป็นธรรม มันระเบิดออกมา เวลาธรรมมันออกนะ มันระเบิดออกไปเลย นี่นิวเคลียร์ เห็นไหม เวลาระเบิดขึ้นมา มันทำลายโลกหมดเลย แต่เวลาเพื่อสันติ มันเป็นประโยชน์ไปหมดเลย มันเป็นประโยชน์กับอะไร เพราะพลังงานทั้งนั้นนะ

แต่คนมันไม่เข้าใจใจ เข้าใจว่ากิริยา กิริยาต้องเรียบร้อยๆ ...เรียบร้อยมันก็เป็นก้อนหินก้อนวัตถุสิ ถ้าวัตถุมันสภาวะแบบนั้น ถ้าวัตถุนะเขาเอามาเรียงกัน มันยังเป็นตึกเป็นรามเป็นช่องขึ้นมาได้เลย มันเป็นอนุสาวรีย์งามๆ นี่มาจากไหน เขาเอามาตบมาแต่งขึ้นมา วัตถุมันยังแต่งได้เลย แล้วจิตใจถ้ามันแต่งได้ขึ้นมาเห็นไหม

นี่ความคึกคะนองของใจ ถ้าความคึกคะนองของใจมันแสดงออก คุณสิ เวลาพระสารีบุตรเห็นพระอัสสชิ เห็นไหม มันแสดงออกมา การแสดงออกของใจนะ มันไม่มีมาหาหรือ เราเคยอยู่กับครูบา

อาจารย์มาเยอะนะ เวลากรีธาของท่าน เห็นไหม มันน่าคิดนะ ไปอยู่กับหลวงปู่เจี๊ยะก่อนมาโพธาราม
เห็นไหม

“เฮ้ยหงบ..มันลั้ม! หงบ..มันลั้ม!”

เวลาท่านสร่งน้ำ เราไปประคอง “หงบ หงบ..ลั้มไว้ย! ลั้มไว้ย!” ลั้ม..ลั้มตึงเลย

คนเราจะลั้มทำไมไม่ช่วยตัวเอง? จิตมันรู้ใจว่ามันจะลั้ม แต่เพราะร่างกายมันชราภาพ แล้วขานี้
ไม่มีกำลัง เห็นไหม รู้ๆ อยู่ละว่ามันลั้ม เราก็พยายามประคองไว้ ก็ลั้มลงมา รับไว้ทัน

เวลาครูบาอาจารย์ เห็นไหม จะบอกว่าความที่ไม่มีมาชา มันเป็นไปโดยเหมือนกับว่าถ้า
สัญชาตญาณก็ยังมิกิเลสอยู่นะ เพราะอะไร เพราะว่าอุเบกขา เพราะว่าจิตเดิมแท้ก็กิเลสทั้งนั้น พวกนี้
กิเลสทั้งหมดเลย แต่ถ้าเวลาสิ้นไปแล้ว จิตนี้มันพ้นจากกิเลสไปทั้งหมด เห็นไหม สิ่งที่ยับเขยื้อนไป
มันเป็นกิริยาเท่านั้นเอง

ดูว่า ภาธา หเว ปญจกขุชธา เป็นภาวะ เป็นขั้นๆ ความคิดนี่ก็เป็นภาวะ ความต่างๆ เป็นภาวะ
หมดเลย เพราะมันเป็นสมมุติ เพราะมันคิดออกมา แต่เวลาถ้ามันเป็นธรรมนะ มันตอนเข้าไปถึง
พลังงานตัวนั้น แล้วพลังงานนั้นสะอาดด้วย พลังงานตัวนั้นไม่ใช่ความคิด ถ้าความคิดไม่มีพลังงานนี้
มันคิดไม่ได้ ความคิดอาศัยพลังงานเป็นความคิด ตัวจิตเป็นตัวจิตเฉยๆ จิตเฉยๆ เลย ตัวภวาสวะ ตัวภพ
ตัวจิตเดิมแท้ที่ส่องใส แล้วถ้ามันสะอาดไปอีก เห็นไหม มันลอยไปอีกชั้นหนึ่ง แล้วเวลาเป็นอีกชั้นแล้ว
มันรับอะไรไว้ละ “สุอุปาทิสถนิพพาน พระอรหันต์ที่ยังมีชีวิตอยู่” เห็นไหม จิตนี้มันพ้นออกหมดเลย
แต่มันรับภาวะ

ความคิดไม่ใช่จิต ทุกอย่างไม่ใช่จิตหมดเลย มันเป็นสมมุติ เ แต่เวลาจิตมันพ้นจากกิเลสแล้ว
มันเป็นความสมมุติแต่มันสะอาด สะอาดเพราะอะไร เพราะมันไม่มีกิเลส แต่ของเรานี้ขั้นฆมาร พวก
เราความคิดทุกอย่างเป็นขั้นๆหมด เป็นมารหมดเลยเพราะอะไร เพราะไอ้ตัวภวาสวะ ตัวพลังงานนี้มัน
สกปรก ตัวพลังงานคือตัวจิตมันสกปรก เพราะพลังงานสกปรก ความคิดที่อาศัยความสกปรกออกมา
มันสกปรกหมดเลย แต่ถ้าพลังงานมันสะอาดนะ ความคิดที่ออกมามันสะอาดหมด

แต่เวลาความคิดๆ เหมือนกัน ความคิดอันหนึ่งเป็นความคิดของพระอรหันต์ที่ไม่มีกิเลสเลย เห็นไหม ภาธา หเว ปญจกขุณา เป็นภาระ เป็นความคิด เป็นสิ่งที่เป็นสิ่งที่จรโลงโลก แต่ถ้ามันเป็นกิเลสทั้งหมด เห็นไหม มารๆๆๆ ทั้งหมดเลย มารทั้งนั้น! เพราะมันอยู่ได้อำนาจของมาร แม้แต่พลังงานก็พลังงานที่มีกิเลส ความคิดออกไปบวกเข้าไป บวกเข้าไปตรงไหน บวกเข้าไป เห็นไหม

คูลี เวลากองทัพออกรบ จักรพรรดิสั่งให้แม่ทัพออกรบ แม่ทัพ เห็นไหม ความโลภ ความโกรธ ความหลง นี่มันเป็นแม่ทัพ เห็นไหม กามราคะ ปฏิมะ มันเป็นสิ่งรุนแรงมาก นี่แม่ทัพ แม่ทัพ เห็นไหม โอะมะนี่เป็นแม่ทัพ เพราะดึงให้ติดในโลกลงอยู่ แต่ตัวพลังงานไม่ใช่โอะมะ ตัวพลังงานนี่เป็นตัวเจ้าวัฏจักร วัฏจักรเป็นพลังงานหลายๆ เวลาออกไป เห็นไหม นี่สืบออกไป

พอสิ่งที่พลังงานนี้สกปรก บวกกับแม่ทัพที่สกปรก บวกกับพลังงานที่ยังคิดยังสกปรกเข้าไป เห็นไหม ออกมาเป็นอุปาทาน เป็นความคิด เป็นความทุกข์ของเราทั้งหมดเลย แล้วเราปฏิบัติธรรมโดยสภาวะแบบนี้ มันถึงต้องทำความสงบของใจ ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ พยายามทำความสงบของใจก่อน

เวลาประพฤติปฏิบัตินะ ถ้าบอกว่าให้กำหนดอานาปานสติ กำหนดพุทโธนี่ โอ้อโฮ..เทศน์ ออกมานี้มันไม่ตื่นเต้นเลย แต่ถ้าพูดเป็นปรัชญา โอ้อโฮ..มันตื่นเต้น มันร่อยแปดพันเก้า เห็นไหม นี่กิเลสมันเป็นอย่างนั้นไง ปฏิบัติแล้วถึงไม่ได้ผลไง

การประพฤติปฏิบัติมันต้องรู้จักเราก่อน รู้จักตัวตนของเราก่อน เห็นไหม นี่ผู้เสียหาย ผู้ที่จะกล่าวฟ้อง ผู้จะต่างๆ ผู้ที่จะแก้ตน ถึงต้องกลับมาที่พุทโธ กลับมาที่อานาปานสติ แล้วทำแค่นี้ พุทโธนี่ สะเทือนสามโลกธาตุ เวลานี้ถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสะเทือนสามโลกธาตุเพราะอะไร เพราะวัฏฏะนี้มีเพราะมีเรา จิตตัวนี้เป็นตัวเกิดไปหมดเลย แล้วทำลายตรงนี้ออกสะอาดบริสุทธิ์นะ เห็นไหม

พุทโธนี่ ถ้ากลับมาที่นี้ แม้แต่สมาธินี้ เห็นไหม จิตเดิมแท้ที่ส่องใส ถ้าจิตสงบมันสว่างไสว ขนาดไหน นี่กลับมาตรงนี้ แล้วตรงนี้เป็นต้นทุน แต่ทุกคนไม่มีทุน ทุกคนไม่ต้องมีทุนเลย แล้วกัณฑ์นี้

สิ้นมาทั้งนั้นเลย นี่ปรัชญาไง นี่ธรรมะไง ปัญญาไง ปัญญาเอาตัวไม่รอดไง แต่ถ้ามีสติจะความจริง ครูบาอาจารย์สอนมาอย่างนี้ ธรรมและวินัย

ถึงว่าธรรมวินัยนี้เป็นเครื่องค้ำเนินมา มีธรรมและมีวินัย แล้วเราจะทวนกระแสเข้ามาถึงใจเรา ถึงใจเรานะ เพราะเราเป็นผู้ประสบ เราเป็นผู้พบเห็น ถ้าเราพบเห็น เราประสบขึ้นมา ในปริยัติ เห็นใหม่ การสั่งสอน ในภาคปฏิบัตินี้ เห็นใหม่ ในการสั่งสม เราสั่งสม เราฝึกฝน เห็นใหม่ การสั่งสมกับการสั่งสอน เห็นใหม่ เวลาสอน..สอนเขา แต่เวลาเขาปฏิบัติได้ไม่ได้มันอีกเรื่องหนึ่ง แต่เวลาเราสั่งสม เราประพฤติปฏิบัติของเราขึ้นมา มันสั่งสม มันพอกพูน มันมีกำลังของมันขึ้นมา

เวลาพระสารีบุตรตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ ไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ไม่เชื่อใครเลย เพราะ! เพราะความเชื่อ เห็นใหม่ สั่งสอนกันมา เชื่อกันมา ตามกันมา แต่เวลาสั่งสม เวลาปฏิบัติ เวลาทดสอบตรวจสอบขึ้นมา มันเป็นเรื่องของเราเอง จิตที่มันเป็นขึ้นมาเอง มันต้องเชื่อใคร เขาพูดขนาดไหนนะ

แม้แต่เห็นใหม่ คุณติ เวลาสามเณรน้อยไปแก้ครูบาอาจารย์อย่างนี้ ครูบาอาจารย์ไม่ใช่พระอรหันต์ เห็นใหม่ สามเณรน้อยยังต้องไปแก้เลย มันสั่งสมมา มันเข้าใจมา แม้แต่พูดผิดพูดถูก มันเข้าใจหมดละ แม้แต่ลูกศิษย์ไปแก้อาจารย์ก็มี ไปแก้อาจารย์นี้มหาศาลเลย เพราะอะไร เพราะอาจารย์ไม่ถึงที่สุด เห็นใหม่ คำสั่งสอนมันผิดถูกนี้ฟังออกหมด ใจมันจะรู้หมดเลย เพราะอะไร เพราะจิตไม่เคยสั่งสม จิตไม่เคยเห็นไม่เคยเป็น มันทำไม่ได้ ถ้าจิตเคยเห็น จิตเคยเป็น มันถึงรู้สภาวะสัจจะความจริงขึ้นมา

ประพฤติปฏิบัติมานี้เกิดจากไหนละ เกิดจากการเก็บเล็กผสมน้อย หลวงตาท่านพูดบ่อยว่า “หลวงปู่มันเก็บเล็กผสมน้อยนะ” เก็บเล็กผสมน้อย คนยังมีสมบัติยิ่งรู้จักรักษายังจะมีคุณค่า ไอ้คนเราฟุ่มเฟือย เห็นใหม่ มักร่าง ฟุ่มเฟือย ไม่เคยประหยัด ไม่เคยมัธยัสถ์ ไม่เคยสะสมอะไรของตัวเองเลย แล้วบอกว่าจะปฏิบัติดี

นี่ตะกร้า กระชังกันรั่วไง เอน้ำใส่ไม่อยู่สักนิดเดียว มันถึงทำเข้ามา ทำสมาธิขึ้นมา ทำกำลังของเราขึ้นมาไม่ได้เลย เห็นใหม่ ถ้าของเราเอาไว้ดี ทำให้ดี แล้วธรรมวินัยรักษาให้ดี แล้วมันจะเป็น

ประโยชน์กับเราคนเดียว อุดตา หิ อุตตโน นาโถ เป็นประโยชน์กับเราก่อน ถ้าประโยชน์เราก่อน เรา
เข้าใจแล้วเราเห็นจริงแล้ว เราจะสั่งสอนคนอื่นได้ เราจะชี้แนะคนอื่นได้

เราไม่เข้าใจสิ่งใดๆ เลย แล้วจะไปชี้แนะใคร จะไปสอนใคร ก็สอนโดยธรรมชาติขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าไง มันก็เลยเป็นจินตนาการไป แล้วก็สั่งสอนกันไป ผิดถูกไม่รับผิดชอบ ผิดถูกไม่รู้
ไม่รู้สิ่งใดๆ เลย แต่ถ้าเป็นสัจจะความจริงนะ ผิดต้องว่าผิด ถูกนี้ ธรรมะขัดแย้งกันไม่ได้ ธรรมะนี้จะไป
แนวทางเดียวกัน แม่น้ำ เห็นไหม ทั้งสายจะไหลไปถึงลงมหาสมุทรได้ มันต้องแม่น้ำที่ว่าไม่มีสิ่งใด
ขัดขวางมัน มันต้องไหลไปถึงปากอ่าวได้

นี่ก็เหมือนกัน ธรรมะต้องไปถึงนิพพานได้ ธรรมะต้องถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้ ธรรมะต้อง
ประพฤติกปฏิบัติได้ จะขัดแย้งกันไม่ได้! ขัดแย้งกันต้องมีการผัดผ่อนอน ธรรมะจะไปร้องเดียวกัน ผู้ใด
ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ธรรมจะเกิดจากใจเรา แล้วเราจะเข้าใจถึงนั้นได้ จะเป็นความสุขจริง เห็น
ไหม

ที่ว่าปฏิบัติแล้ว เราปฏิบัติ เราปรารถนาความสุข ทำไมไม่ได้ความสุข?

เพราะเราเริ่มต้นผิด แล้วปฏิบัติไปผิดๆ มันก็ผิดไปตลอดทาง แม่น้ำที่ไหนมันไหลขึ้นภูเขา แต่
ถ้าเราปฏิบัติถูก เห็นไหม แม่น้ำมันจะไหลลงปากอ่าว มันจะลงไปถึงสัจจะความจริง แล้วมันจะพาใจ
เราไปถึงที่สุดแห่งทุกข์ เอวัง